

شود.

رئیس - مخالفی ندارد!

(اظهاری نشد)

رئیس - راجع ب لایحه کبریت چطور آقای وکیل الملک (اجازه)

وکیل الملک - لایحه کبریت هم حالش معلومست باید بکمسیون قوانین مالبه برود و تصور نمیکنم بجای دیگر مقتضی باشد رجوع شود

جمعی از نمایندگان - صحیحست رئیس - لایحه قند و شکر بکجا مراجعه میشود.

بعضی از نمایندگان - آنهم باید بکمسیون قوانین مالبه برود رئیس - برای دفعه سوم انتخاب

یک نفر منشی تجدید میشود آقای معظم السلطان

معظم السلطان - بنده از آقایان تشکر میکنم واستدعا میکنم اسم بندرا مرقوم بفرمائید

(اخذ آراء بعمل آمده و آقایان مستخر جین مهره های تفتیشیه راصدوشش عدد تعداد نموده اند

رئیس - آقای میرزا بدالله خان اظهار میدارند که يك رقه یکی از آقایان رفقایشان بایشان نوشته بودند و آن رقه باورقه رای در دستشان بوده و کاغذرا اشتباهاً عوض ورقه رای داده اند حالا میخواهند درثانی رای بدهند

آقای مدبر الملک (اجازه)

مدبر الملک - بعقیده بنده این چیزبست معین

ما خوبست یا کتھای رای را تفتیش وملاحظه کنند کاغذی هم که یکی از آقایان به ایشان معلومست اگر همچو چیزی بود البته ایشان حق خواهند داشت بهر کس که می خواهند رای بدهند

رئیس - آقای شریعت زاده . (اجازه)

شریعت زاده - وقتی که اخذ رای میشود باید هرچه دریا کتھا گذاشته شده است قرائت شود

چنانچه اگر فرضاً کسی در يك یا کتی يك ورقه سفید بدهد دیگر نمی تواند بگوید من ورقه سفید دادم و باید باز رای بدهم هر کس مکلف است و این حق را دارد که يك یا کتی بعنوان رای در ظرف بیندازد ولی پس از اینکه رای داد

ثانیاً دیگر حق ندارد رای بدهد زیرا يك حق برایش بوده و اجرا کرده است

رئیس - آقای آقا سید یعقوب، (اجازه)

آقا سید یعقوب - بنده اولاً مخالف هستم با آن فرمایش که آقای مدبر الملک

فرمودند برای اینکه ایشان اظهار میکنند که یکی از آقایان نمایندگان يك یا کتی با آقای میرزا بدالله خان نوشته بودند. راست است که این سه نفری که استخراج رای میکنند امین هستند

ولی شاید آقای میرزا بدالله خان میل نداشته باشند کاغذی که یکی از دوستانشان بایشان نوشته آقایان مستخر جین نگاه کنند در واقع يك امانتی در دست ایشان بوده و اشتباهاً در ظرف انداخته اند

حالتکلیف ما اینست که امانت را به ایشان مسترد کنیم و این رای بعقیده بنده بهم میخورد و باید تجدید آراء بشود برای این که چنانچه عرض کردم این يك امانتی است و شاید آقای میرزا بدالله خان میل نداشته باشد دیگران کاغذ ایشانرا نگاه کنند . بنا برین بعقیده بنده باید این رای تجدید شود

رئیس - آقای عماد السلطنه (اجازه)

عماد السلطنه - بنده در حیرتم که چرا در سربك مسأله جزئی اینقدر مذاکرات میشود که هیچ مورد ندارد آقای شریعت زاده يك فرمایشی که برخلاف هر فلسفه بود اظهار کردند و بنده هیچ منتظر نبودم ایشان همچو اظهاری را بفرمایند

زیرا هر کسی ممکنست اشتباه بکند . آقای آقا میرزا بدالله خان هم دو کاغذ در دستشان بوده یکی ورقه رای و دیگر کاغذی که آقای حاج میرزا عبدالوهاب به ایشان نوشته بودند و آن کاغذرا اشتباهاً بجای رای انداخته اند

حالا آقایان مستخر جین باید استخراج آراء کنند

وقتی که رسیدند با آن کاغذ اگر دیدند يك همچو چیزی بود آن کاغذ را با آقای میرزا بدالله خان میدهند و در عوض رای ایشان را میگیرند و محسوب میدارند و این مسأله این همه مذاکرات لازم ندارد . با این حال بنده پیشنهاد میکنم رای میگیرند هر چه مجلس رای داد البته همان مطاعتست رئیس - آقایانی - که تصویب میکنند آقای آقا میرزا بدالله خان رای بدهند قیام فرمایند

(جمع کشیری قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد ولی این رای مخفی نخواهد بود و برخلاف رای مخفی است

(خطاب با آقای میرزا بدالله خان) - تشریف بیاورید رای بدهید

(آقای میرزا بدالله خان در محل نطق حاضر شده رای خود را تسلیم نمودند)

رئیس - آقای اخگر (اجازه)

اخگر - صحیحست که اگر همچو کاغذی باشد باید يك رای آقای میرزا بدالله خان بجای او بدهند ولی باید این رای

ایشان علیحده باشد که اگر آن کاغذ بیرون آمد رای ایشان محسوب شود . رئیس - آقای رهنما . (اجازه)

رهنما - بنده با آنچه که آقای اخگر فرمودند موافقم و عجبالتاً ضرری ندارد که این رای ایشان علی حده باشد برای اینکه ممکنست آن ورقه موجود نباشد و باز اشتباه کرده باشند و آنوقت صد و پنج رای میشود

بنا برین ضرری ندارد که عجلالتورقه رای آقا میرزا بدالله خان باشد اگر همچو کاغذی در آمد و معلوم شد اشتباه شده آن وقت رای را بدهند تا در ثانی اشتباه نشود

رئیس - حقیق اینست که این اوراق را اول بخوانند تا آن چیزی که بایشان نوشته اند در آید بعد ایشان رای بدهند

جمعی از نمایندگان - صحیح است .

(رای ایشان را مسترد نمودند) رئیس - (خطاب بمستخر جین آراء) تشریف بیاورید

آقایان : یاسائی - حاجی میرزا علی رضا و شیخ العراقین زاده

حاضر و پس از تفتیش عدّه از اوراق رای مرسله فوق الذکر را ازین آراء خارج نمودند

رئیس - (خطاب با آقای میرزا بدالله خان) - تشریف بیاورید

(مجدداً حاضر شده رای خود را تسلیم نمودند)

اوراق آراء تعداد و نتیجه بقراردیل حاصل شد :-

آقای امیر اشرف ۸ رای

آقای یمن الملک ۷ رای ، ورقه سفید علامت امتناع (۱)

رئیس - آقای امیر اشرف پنجادو هشت رای ، آقای یمن الملک چهل و هفت رای . آقای امیر اشرف انتخاب شدند . شروع میشود به انتخاب سه فرمباش

بعضی از نمایندگان - وقت گذشته است جلسه را ختم کنید و بعضی دیگر با ختم جلسه مخالفت مینمودند

(درین موقع اخذ آراء شروع شده چند نفر از نمایندگان از مجلس خارج شدند)

شیر وانی - يك ماهست مشغول انتخاب هیئت رئیسه هستیم ، آقایان تفریح میکنند

رئیس - با آقایان عرض می کنم چون شروع شده است برای گرفتن اگر بیرون هم بروند ثمری نخواهد داشت

استخراج آراء بعمل آمده نتیجه به ترتیب ذیل حاصل شد :-

مهره تفتیشیه « ۱۰۵ »

اوراق رای « ۱۰۵ »

آقای ارباب کیخسرو « ۷۷ » رای ،

آقای حائری زاده « ۴۴ » رای ، آقای افشار « ۴۹ » رای ، آقای سالار اشرف « ۵۱ » رای آقای روحی « ۴۸ » رای آقای مدبر الملک « ۴ » رای آقایان سلطان العلماء الموتی ، دولت آبادی و مقوم الملک هر يك « ۱ » رای ،

ورقه سفید علامت امتناع « ۱ »

رئیس - آقایان ارباب کیخسرو و حائری زاده انتخاب شدند پیشنهاد شده است جلسه ختم شود

جمعی از نمایندگان - صحیح است

رئیس - آقایانی که تصویب میکنند جلسه ختم شود قیام فرمایند

(اغلب نمایندگان قیام کردند)

رئیس - تصویب شد ، جلسه آتیه شب پنجشنبه بیست و نهم رمضان مطابق سوم فروردین

بعضی از نمایندگان - اردیبهشت

رئیس - اشتباه شد . اردیبهشت دستور اولاً انتخاب بکنفر مباشر ،

ثانیاً لایحه دولت و راپرت کمیسیون بودجه راجع باصلاح کثرتات کلنل ما کرماک

ثالثاً - لایحه دولت و راپرت کمیسیون بودجه راجع به اصلاح کثرتات بلژیکی ها ،

کمیسیون بودجه هم گماکان باقیست و چنانکه سابقاً هم رای داده شده است بودجه

هزار و سیصد و چهار تصویب همین کمیسیون میرسد

(مجلس شش ساعت و نیم از شب گذشته ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی مؤتمن الملک

منشی نظام التولیه منشی دیوان بیگی

جلسه ۱۵۴

صورت مشروح مجلس

لیله پنجشنبه سوم اردیبهشت

۱۳۰۴ مطابق بیست و نهم

رمضان المبارک سنه ۱۳۴۳

مجلس ۳ ساعت از شب گذشته

بریاست آقای مؤتمن الملک تشکیل گردید

صورت مجلس لیله سه شنبه اول اردی - بهشت را آقای آقا میرزا شهاب الدین قرائت نمودند

رئیس - آقای قائم مقام الملک (اجازه)

قائم مقام الملک - قبل از دستور عرض دارم

رئیس - آقای روحی (اجازه)

روحی - بنده هم قبل از دستور عرض دارم

رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - قبل از دستور

رئیس-آقای دست‌غیب (اجازه)
دست‌غیب همچو بنظر رسید که بنده را جزو دیرآمدگان بی اجازه ثبت کرده‌اند در صورتی که اینطور نیست و بنده سر وقت آمدن نهایت بعد اجازه گرفته و رفته‌ام.
رئیس-دیر آمده با اجازه نوشته شده است.
صورت مجلس دیگر ایرادی ندارد؟ (گفته شد خیر)
رئیس-آقای قائم مقام الملك (اجازه)
قائم مقام الملك يك تلگرافی از طرف تجار گیلان راجع به برنج صدری که حمل بخارجه میشود بخارجه شده است و استدعا کرده‌اند بوزارت مالیه تذکر داده شود مخالفت نکنند چون وزارت مالیه تصور کرده برنج صدری آذوقه عمومی است و باید مخالفت کرد در حالی که آذوقه عمومی نیست و برنج رسمی در گیلان آذوقه عمومی است و برنج صدری تقریباً مال التجاره است و در آنجا خوراری ۱۰ تومان قیمت دارد و در روسیه خوراری سی تومان خرید و فروش میشود و ۲۰ تومان فرق معامله است استدعا کرده‌اند اجازه داده شود برنج صدری را حمل بخارجه نمایند.
رئیس-آقای روحی (اجازه)
چون انتخاب يك نفر مباشر باقی مانده است و در جلسه گذشته بنده و آقای افشار در يك موقع زای داشتیم می خواستیم از آقایان نمایندگان محترم تقاضا کنیم آراء خودشان را با آقای افشار بدهید مخصوصاً از هیئت دست‌چپ تقاضا میکنم آراء خود را بنده ندهند.
رئیس-آقای آقاسید یعقوب (اجازه)
بنده خیلی مایل بودم عرضی را که میخواهم عرض برسانم آقایان وزراء و هیئت دولت تشریف داشته باشند تا يك وقایع خونین جگر خراش فارس را بر من نشان بدهند.
برسانم و توجه هیئت دولت را بوضعيات آنجا از قرار روزنامهجات و کاغذها می که از فارس می رسد يك به بهی فوق العاده متوجه فارس شده‌است.
مدتی در اول زمستان بواسطه برف های زیادی که در اطراف فارس آمده بکلی راهها مسدود بوده و مدت ها شهر شیراز در محاصره يك برف بسیار شدید شده‌است و عبور و مرور از آنجا موقوف بوده و از این جهت مبالغی از آنها تلف شده است.
بعد از آنهم مدتی ابتدا بارندگی در اطراف فارس نشده مخصوصاً شهرهای

کوچک فارس از قبیل تبریز و ساوا داراب ولار و تنگستان و دشتستان تمام آنها بواسطه نیامدن باران دچار خسارات شده‌اند و آقایانی که در گرمسیر و شلاق بوده‌اند می دانند.
این عرضی که می کنم در واقع صورت حال آن رعایای فلک زده را مجسم می کند که باجه زحمت و مشقتی با نبودن این آلات و ادوات زراعت جدید در آنجا زراعت کرده‌اند.
حالا مدتی است باران نیامده و بکلی حاصل آنها از بین رفته. این مسئله فارس مسئله تریاکش راهه آقایان مستعضر نمودند این باب دیگر صحبت نمی کنم.
مسئله دخانیاتش هم همان بود که فوراً رای دادیم و گذرانیدیم و این لوازم مالیاتی رایو در بر می دهیم دست مأمورین غلاظو شداد مالیه که اجرا کنند خواستیم نمایندگان مجلس را توجه بدهم که يك ابارت با وظیفه مثل فارس بيك روز خیلی سختی گرفتار است و ایستنی از طرف دولت نسبت به ارزاق آنها و طرز رفتار مأمورین مالیه نسبت آنها توجهی بشود.
حال رعایا را در نظر بگیرند و در سابق هم از طرف مقام ریاست بوزارت مالیه تذکر داده شده يك مفتش بطرف تبریز و داراب و هم بنظر طرف گرمسیر فارس که از طرف آقای سردار هشار است روانه کنند که از خرابی آنجا مستعضر شوند.
دیگر اطلاع نداریم که آن مفتش چه اطلاع داده‌است ولی روزنامهجات و کاغذ ها که از آنجا می آید بکریستالین عظیمی حقیقتاً در فارس هست.
این يك مسئله يك مسئله دیگر مسئله سخت گیری بانك است نسبت بپولهای آنها که پولهای شکسته را بر نمی دارند اگر چه در روزنامه دیدم که وزارت مالیه اطلاع داده است تا سه ماه فرجه باشد.
بنده خواستم عرض کنم رهیت که سکه خانه ندارد این تجدید کردن برای چیست؟ این سکه سکه دولت است سکه شیر و خورشید است.
سکه پادشاه است. دلیلی ندارد تا سه ماه بیشتر سکه شکسته را بر ندارند این پولی که در ضرابخانه دولت تهیه می شود.
در بلاد منتشر می شود اگر کسی سکه خانه داشته باشد بنده متوجهم و الان بنده مخالفم که تجدید بکنند و بگویند تا سه ماه باید پول های شکسته و سوراخ را بردارند بعد از آن بر ندارند.
پس چکار کنند؟ آن بدبختی که راهش دور است و در اقصی بلاد خراسان یا کرمان یا فارس واقع شده این بدبخت چکار کند؟ ما که راه آن نداریم.
وسایل نقلیه هم که ندارند يك تکلیفی آقایان نمایندگان معین کنند. ملاحظه

طهران رانگینه خدا برای مادر طهران ساخته است.
در ناز و نعمت هستیم ملاحظه اهالی ولایات را هم بکنید که يك رعیتی پول بر می دارد و اردك جانی می شود بر نمو دارند آن روز سیاه را در نظر بگیرد تجدید کردن تا سه ماه یعنی چه؟
بنده با این تجدید مخالفم و خواستم مجلس درین باب يك توجه بکنند. منطق من صحیح است. عرض می کنم رعیت و ملت که پول سکه نمی زند این سکه دولت است و همیشه باید معتبر باشد همین طور که احکام دولت معتبر است سکه اش هم باید معتبر باشد.
جمعی از نمایندگان - وارد دستور بشویم.
رئیس-وارد دستور بشویم؟
بعضی از نمایندگان - بلی.
معاون وزارت عدلیه - اجازه می فرمائید قبل از ورود در دستور اصلاحاتی راجع بقانون ثبت اسناد و قانون مرور زمان شده‌است تقدیم مجلس کنم و ضمناً خواستم تقاضا کنم لایحه راجع بسویورنی جزو دستور جلسه آتی شود.
رئیس-دستور امشب بدو انتخاب يك نفر مباشر است (اخذ آراء بعمل آید)
رئیس-آقایان مستعرجین آراء تشریف بیاورند
آقایان - یاسائی - حاج میرزا علی رضا و شیخ المرافقین زاده استغراج آراء نموده نتیجه بطریق ذیل حاصل گردید)
مهره های تقی شیه و اوراق رای هر يك (۱۰۶)
آقای افشار (۵۸) - رای: آقای سالار اشرف (۴۶) رای: آقای امیر اشرف (۱) رای ورته سفید (علامت امتناع) (۱)
رئیس- عمده حضار (۱۰۶) آقای افشار (۵۸) رای و آقای سالار اشرف (۴۶) رای دارند آقای افشار انتخاب شدند رایرت کمیسیون بودجه راجع به کلنل ما کرماک مطرح است (شرح آتی قرائت شد)
کمیسیون بودجه لایحه ۱۲۵۵۹ دولت را مورد بحث قرارداد نظر باینکه کلنل ما کرماک در بدو امر بعنوان پیشکاری مالیه ایالتی استخدام شده ولی بعد از ورود حسبالضرورة متصدی ریاست کل عایدات داخلی شده و باینکه درین شغلی که بشارالیه واگذار شده لازماً مستعدا کاردانی و لیاقت را بخرج داده و از هر حیث خدمات قابل تجدید و تقدیر نموده و امورات آن اداره را که در حقیقت مرکز کل عایدات مملکت است بکمال انتظام رسانیده و باین رویه امید می رود که در آتی کلیه نواقص امور آن اداره را بچسن لیاقت و کاردانی خود رفع

نماید و نظر باینکه سایر همکاران مشارالیه هر يك دارای ده هزار دلار حقوق میباشد لهذا برای قدرشناسی از خدمات گذشته کلنل ما کرماک و رعایت عدالت و تشویق مشارالیه مادام پیشنهادی در باب اصلاحی که بعمل آمده و تصویب کمیسیون رسیده تنظیم و برای تصویب تقدیم مجلس مقدس نمایم.
ماده واحده - وزارت مالیه مجاز است از تاریخ قوس ۱۳۰۲ که مشاغل دیگری بر شغل ثابت کلنل ما کرماک علاوه شده نازمانی که متصدی مشاغل مزبوره است سالیانه مبلغ ده هزار و پانصد دلار اضافه بر حقوق کنتراتی مشارالیه پرداخت نماید.
رئیس-آقای آقا شیخ فرج الله (اجازه)
آقا شیخ فرج الله - در دستور عرض داشتم. معتمد
رئیس-آقای داور (اجازه)
داور - موافقم
رئیس-آقای سهام السلطان (اجازه)
سهام السلطان - موافقم
رئیس-آقای عراقی - بنده مخالفم.
رئیس-بفرمائید
حاج آقا اسمعیل عراقی - باینکه از فرمایشات آقایان اینطور دستم آمد که غالباً موافقت
ولی بنده تصور می کنم این عطیه عظیمه بر موردیست زیرا در موقعی که کلنل ما کرماک را کنتراتی با استخدام کرده‌اند یا برای شغل معینی او را کنتراتی کرده‌اند یا بعنوان استخدام وزارت مالیه ابراً کنتراتی کرده‌اند.
اگر برای استخدام وزارت مالیه باشد آن وقت این خدمتی که باور جوع کرده‌اند زحمتش از خدمت سابقش بقدری زیاد نیست که استحقاق دوهزار و پانصد دلار که تقریباً ۴ هزار تومان میشود داشته باشد.
رئیس التجار - دو هزار و پانصد تومان
حاج آقا اسمعیل - ۳ هزار تومان.
چون قیمت دلار از تومان بیشتر است و با ترتیب استحقاق اینقدر عطیه را ندارند و اگر برای خدمت معین او را کنتراتی کرده‌اند و آن خدمتی بوده که سابقاً باو رجوع شده است در این صورت باید معین کرد آن خدمت سابقی که باور جوع شده چه بوده و خدمت حالا چیست که حالا باید زیادتر باو بدهیم و در هر صورت بنده تصور میکنم این يك عطیه زیادی است که بی ربط از جیب دولت داده میشود و باین جهت بنده مخالفم.
عماد السلطنه (مخبر کمیسیون) بنده خیال میکنم اگر خود آقای عراقی هم بعد

از آن توضیحاتی که بنده عرض کرده‌ام و تحقیقاتی که بفرمایند موافق خواهند شد.
اینکه می فرمائید کلنل ما کرماک را که اول استخدام کرده‌اند برای شغل معینی بوده است یا نبوده است.
چنانچه در راپورت کمیسیون هم ملاحظه می فرمائید در آنجا نوشته شده است کلنل ما کرماک را بسمت پیشکاری مالیه استخدام کرده‌اند در موقعی که ایشان وارد شده‌اند پیش کاری مالیه طهران را به ایشان واگذار کرده‌اند بعد از چندی اداره کل خالصجات مملکتی و ریاست ارزاق را هم ضمیمه کار سارباشان کرده‌اند چندی طول نکشده که پاره مؤسسائی هم که در اداره فواید عامه بوده آنها هم که از آنجا خارج شد و جزو وزارت مالیه شد ضمیمه سایر مشاغل کلنل ما کرماک شد و بالاخره ریاست کل عایدات مملکتی در نتیجه بروز لیاقت و کفایتی که از کلنل ما کرماک دیده‌اند باو واگذار کردند در صورتی که قبلاً از تصدی ایشان ۳ نفر دیگر از همین آقایان امریکائی متصدی همان کارها بودند که سالیانه بیست و پنج هزار تومان حقوق بآنها می دادند و تمام کار هارا بشخصه او گذار کردند بکلنل ما کرماک اینکه فرمودید چه خدمتی کرده که باعث این عطیه شده خدمات او مفصل است و حالا شاید مقتضی نباشد بنده جزئیاتش را عرض کنم و اگر لازم شد و باز مخالفی بود ممکن است عرض کنم.
ولی همیتقدر برای استحضار خاطر عالی عرض میکنم:
از موقعی که عایدات غیر مستقیم بکلنل ما کرماک واگذار شدند در سنه ۱۳۰۲ صد و شصت هزار تومان و در سنه ۱۳۰۳ متجاوز از پانصد هزار تومان اضافه عایدات داشت و بعلاوه از نقطه نظر صرفه جوئی هم که ملاحظه بفرمائید در صورتی که این کارها بسه نفر راجع بود و حقوق سالیانه شان بیست و پنج هزار تومان بود شخصاً کلنل ما کرماک آن را با همان حقوق سالیانه اش که معادل هفت هزار و پانصد دلار بود اداره میکرد تا سال گذشته اوایل سال همین خدماتی را که بنده عرض کردم و خیلی بیش از اینها است و جزئیاتش را نمیخواهم عرض کنم دولت احساس کرد که بایستی نسبت به او يك قدرانی یا بفرمایش حضرتعالی يك عطیه باورده شود این بود که پیشنهاد کردند از موقعی که تصدی این خدمات شده و این مشاغل بر شغل سابق او که برای آن کنتراتی شده اضافه شده تا موقعی که هست دوهزار و پانصد دلار بایشان اضافه بدهند و نظر باین ملاحظات و همان خدمات ذی قیمتی که ایشان بمالیه کرده‌اند این را کمیسیون تصویب کرد و بمجلس شورای ملی تقدیم نمود و تصور میکنم برای تشویق سایر خدمتگزاران باین مملکت مقتضی باشد

این لایحه بنده خوبی از طرف مجلس تصویب شود.
(جمعی گفتند مذاکرات کافیهست)
رئیس-آقایانی که مذاکرات را کافی می دانند قیام فرمایند
(اغلب قیام نمودند)
رئیس-تصویب شد - رای گرفته میشود ماده واحده - آقایانی که تصویب می کنند ورته سفید والا ورته کبود خواهند داد.
(اخذ آراء بعمل آمده و پس از تعداد اوراق رای نتیجه بطریق حاصل گردید)
ورته سفید علامت قبول ۷۰ ورته کبود علامت رد ۲
رئیس- عمده حضار صد با کثرت هفتاد رای تصویب شد.
اسامی موافقین - آقایان: افشار یمن الملك - آقامیرزا شهاب الدین - امیر اشرف - نظام التولیه - صدراعلام - سر کشیک زاده - عدل الملك - آقاسید کاظم - مساوت - مقوم الملك - معاضد السلطنه - سلیمان میرزا - آقای مستوفی الممالک - سردار فاخر - قوام الدوله - اعتبار الدوله - آقای تقی زاده - سردار هشار - امیر حشمت آقای مشیر الدوله - حاج میرزا یحیی دولت آبادی - علائی - صدرالعلماء مفتی - دکتر آقایان حاج سیدالمحققین - سهراب خان ارباب کیخسرو - فتح الله میرزا - سردار منصور.
حاج میرزا اسدالله خان - مشیر معظم دیوان بیگی - نصرت الدوله - رئیس التجار وحید الدوله - محمدولی میرزا - رهنما - یاسائی - معتمد السلطنه - آقامیرزا آقاخان عصر انقلاب - صدیق الملك - آقا میرزا بدالله خان - سهراب زاده - مدبر الدوله - وکیل الملك.
شیخ العراقین زاده - تدین - احیاء السلطنه - شریعت راده - صدرائی - سهام السلطان - قائم مقام الملك - حاج میرزا هلی رضا - دست غیب - قائم مقام - امیر اعظم - اقبال الممالک - سردار معتمد - ضیاء الواعظین - ملک التجار - نجات - ضیاء الملك - امین الشریعه - سالار لشکر مدرس - کاشانی - عظیمی - داور - هایم.
اسامی مخالفین: آقایان ملک الشعراء حاج آقا اسمعیل.
رئیس- راپورت کمیسیون بودجه راجع باصلاح کنتراتی مستخدمین بلژیکی مطرح شده است
سابقاً این لایحه مطرح شده در کلیات آن رای داده شده و در ماده اول هم مذاکراتی بعمل آمده است بعد بموجب تقاضای یکی از آقایان از دستور خارج شده است بالفعل مذاکرات راجع بماده اول است.
آقای آقاسید یعقوب -

آقاسید یعقوب - آن موضوع سابق گذشت و بنده هم عرضی ندارم ولی بنده مخالفت کرده بودم شنیدم آنجا اسم بنده را قلم کشیده‌اند این است که بنده عرض میکنم حقیقتاً کلنل ما کرماک خدمت کرده است.
بنده این را می دانم و تصدیق هم دارم لکن می خواستم بمخبر کمیسیون بگویم که باید در راپورت بنویسند که چون برای این شغل کنتراتی شده بود ولی دولت يك خدمت زائدی باور جوع کرد. و مادر مقابل جدیدین مبلغ ربابا می دهیم نه اینکه يك کنتراتی که می شود قانون دان هائی که آورده‌اند انكشت کنند در کنتراتی باو ایراد کنند.
بنده نظر می کنم که آقای مخبر بگویند رارای این شرایط بود و بعد هم دولت خدمت جدیدی دارد و در مقابل خدمت جدید نعمت جدید است بنده ایراد به راپورت کمیسیون داشتم نه ایراد با اضافه حقوق چون می دانم که ما کرماک یکی از اعضاء خیلی عاقل فعال است این راجع باین موضوع.
اما راجع باین مسئله بنده خیلی تشکر دارم که آقای وزیر مالیه در موقعی که يك لایحه مطرح می شود تشریف می آورند اما برای سئوالات ابتدا بیست و پنج سؤال بنده کرده‌ام حالا که شریف آورده‌اند امیدوارم بتوانم در مقابل این سئوالات يك عرضی بکنم و آقای وزیر مالیه مطابق آن منطقی و برهان و دلائل و قانون دانی که می دانند جواب بدهند.
کنتراتی (بعقیده متجددین) و اجاره (با اصطلاح بنده که آخوندی) در کتاب ما نوشته شده‌است.
يك عقده لازمی است که مدت دارد و حق دارد. اول دارد و آخر دارد چهار رکن دارد.
موجر - مستأجر - مدت و اجرت - این يك چیز است که تمام مامی دانیم حالا تمیز به کنتراتی می کنیم کنتراتی هم همین طور است مدت دارد و شخص و حقوق بنده عرض می کنم این بلژیکی ها مردمان خوبی هستند و خدمت هم می کنند و بفرمایش آقای مدرس خوب مستخدمینی بوده‌اند و هیچوقت مشغله سیاسی هم برای ما تهیه نکرده‌اند.
ولی در دوره چهارم که اغلب آقایان هم در مجلس بودند کنتراتی یا اجاره نامه آنها را دولت وزیر مشول بمجلس آورد بعد رفت در کمیسیون بودجه و هیچجه نفر هم در کمیسیون بودجه بودند در آنجا نوشتند و سال بسال حقوقشان را معین کردند.
سال اول فلان قدر سال دوم زیادتر سال سوم زیادتر. این قانون است آقایان بردارند مطالعه کنند بنده از روی منطقی و

دلیل عرض می کنم.
این اجاره که معین شده مدتش معین حقوقشان هم معین سال بسال هم اضافه برایشان معین شد.
حالا اگر دولت در واقع نظرش این است که بقول آقا يك عطیه بکنند بگذارد مدت اجاره که تمام شد بعد از تمام شدن مدت بگوید در مقابل این خدمات جدید و این خدمات صادفانه که واقع شده‌است و دولت ایران از آنها ممنون است باید بآنها اضافه داد.
بنده مخالفتم از این جهت است که می خواهم ایرادی به این اجاره وارد نیاید فردا صدفه مستخدم اروپائی ما داریم تمامشان هم فرانسه‌دان هستند.
اجاره نامه‌های آنها را می آورند اینجا و گرفتار تمام آنها هستیم.
بنده عرض می کنم اینکه اجاره اش معین است مدتش معین است علتش چیست که تفاوت کرده‌است.
یکی از اینها را نگاه کنید ببینید که آیا اختیار نفع برای طرف بوده‌است یا برای ما بوده‌است؟ اگر بوده‌است بنده تصدیق می کنم.
مثلاً امروز در سررا بنده می گویند اجاره دو طرف دارد و آن طرف قبول نکرده است.
چیز جزیبی است! مدت کنتراتی و اجاره نزدیک است تمام شود الان سه سال گذشته تازه می گویند این مدت قبول نکرده پس چطور کار میکند.
این قانون چاپ شده‌است و به اطلاع همه وزارتخانه ها رسیده‌است و برای همه جا فرستاده شده است.
مجلس شورای ملی ما يك رسمی دارد که اول هر لوابی که جزء دستوری شود بتمام وزارتخانه ات اطلاع می دهند و وزراء را مستحضرمی کنند که امر وزیران لایحه جزء دستور است.
حالا می گویند طرف قبول نکرده است!
پس این مدت چه می کرده‌اند؟ این مدت بدون قبول کردن اجاره در کارهای ما مداخله می کرده‌اند؟ این يك کار بدتر!
خارجی بدون اجازه ما مداخله در کار ما کرده‌اند!
هر که ما را بفرمائید محل ایراد است باینکه من تقدیر و تقدیس می کنم مستخدمین بلژیکی را که خدمت کرده‌اند و می کنند و بیک مستخدمینی هستند که مداخله در سیاست ما نکرده‌اند لکن میخواهیم اصول محفوظ باشد.
يك قانونی که از مجلس گذشت بعد از این مجبوریم بهتر ثبت اسناد برسانیم که آخر دبه مدت آن آخر سنبله نزدیک است برسد.

تفاوتی هم اگر بخواهند بعد از آن بیارند شاید ماهم قبول کنیم والا باین موادی که هست بنده مخالفم.

مغرب- اولاً اعتراض اولی که فرمودند به من وارد نبود برای اینکه همه آقایان شاید هستند که بنده در اینجا توضیح دادم و عرض کردم نظر باینکه فلان خدمت از فلان تاریخ به کنتل ما کرامت تفویض شده است.

و در عرض هم چه اشخاصی بودند و حقوقشان را هم عرض کردم که در سال چقدر می شد و تفاوتش را هم که برای دولت چقدر می شد.

بنده تمام این ها را عرض کردم معلوم است حضرت تعالی یا تشریف نداشتید یا گوش ندادید مخصوصاً در راپرت ها بنده زیاد توضیح می دهم.

اما راجع به همین موضوع اگر چه بنده خیال نمی کردم آقای آقا سید یعقوب با آن مذاکرات جلسه آنروز که بنده دوسه نوبت توضیحات مفصل خدمت آقایان عرض کردم باز تجدید مذاکره بفرمایند و این فرمایشات را هم که فرمودند هیچکدام مربوط بماده اول نبود.

و بنده خیال میکنم چون مدتی است گذشته راپرت خدمتشان نبود والا ماده اول راجع با جاره خانه ها بود هیچ مربوط باین مذاکراتی که فرمودند نبود ولی برای اینکه شاید بازم دوسه نفر از آقایان در این تقاضیه مخالف باشند بنده این قسمت اول راپرت را یکدفعه میخوانم تا باز اگر اعتراضی میفرمایند خاطر آقایان از راپرت مسبق باشد.

تصمیمی که مجلس شورای ملی در تاریخ ۳۱ جوزای ۱۳۰۲ در موضوع پیشنهاد نمره ۳۸۱۸ مورخ دوم حوت ۱۳۰۱ راجع بتجدید کثرت دوازده نفر مستخدمین بلژیکی اتخاذ فرموده اند محتاج بتبدیل و اصلاح است.

چه بر طبق قاعده جاریه که اساس صحت و عدالت آن قابل بحث نیست حقوق مستخدمین بلژیکی در موقع ورود بایران و پس از آن در طی خدمتگزاری آنها بدولت هلیه بنحوی ترتیب داده شده بود که همواره تعادل صحیحی در وضعیات افراد آنها مینماید بر قدمت خدمت در ادارات بلژیک و خدمت در ایران منظور و مراعات گردد.

نظر باختلاف تواریخ ورود مستخدمین مزبور بایران اجرای تصمیم سابق الذکر مجلس که مبدأ تجدید کثرت آنها را از تاریخ انقضای کثرت قرار نداده

اینجا در ضمن لازم است عرض کنم در ۳۱ جوزا در موقتی که کثرت مستخدمین بلژیکی در مجلس مطرح بود است.

آقای ارباب سؤالی میکنند از وزیر مسئول که تاریخ این کثرت ها از کی

است. آقای فهیم الملك وزیر مالیه وقت سهو میکنند در عرض اینکه اظهار کنند از تاریخ انقضای کثرت ها میگویند از تاریخ ۴ سنبله و این اشکال اشتباهی که رخ داده در نتیجه توضیحی است که آقای ارباب برای اطلاع خودشان خواسته اند و آقای وزیر مالیه سهو کرده بودند این مسئله باعث اشتباه میشود.

(سابق الذکر مجلس که مبدع تجدید کثرت آنها از تاریخ انقضای کثرت قرار نداده بلکه از چهارم سنبله ۱۳۰۱ تاریخ ثابتی برای آن منظور داشته است کیفیت پرسنلی آن مستخدمین را که کاملاً بر اصول منطق و عدالت برقرار بوده دچار اختلال نموده اند.

باین معنی که بدون جهت و دلیل بعضی از آنها حقوقشان کسر و برخی اضافه شده و این نکته منظور نگردید که چون مبدع تجدید کثرت بدون هیچ تفاوتی بین مستخدمین در چهارم سنبله ۱۳۰۱ مقرر شد میبایست میزان حقوق آنها را اصلاح نمود بطوری که حقوق سال اول هر یک با رعایت احوال و حقوق آنها در تاریخ مزبور متناسب گردد.

تفاوتی که از این تعدیل در بودجه حاصل میشود خالی از اهمیت است و پس از تدقیق کامل در این موضوع که دوسه آن برای ملاحظه نمایندگان محترم حاضر است مقتضی و لازم دانسته شد که از مجلس شورای ملی تقاضا شود بملاحظه عدالت تصویب در اصلاح رأی مجلس بفرمایند.

بعلاوه بطوری که در خاطر آقایان نمایندگان محترم مکشوف است قبل از اجرای قانون استخدام کشوری در تاریخ اول حمل ۱۳۰۲ که در ماده

۱۱- آن تصریح شده است حقوق مستخدمین خارجه بموجب کثرت معین می گردد مأمورین بلژیکی از باره مزایای خارج از کثرت استفاده می کردند که چند فقره احکام وزارت و تصمیم نامه ۲۳ حمل توشقان نوبل ۳۳۳ صحبت آن را تأیید می نماید از جمله مزایای فوق یکی منزل است با مختصر اثاثیه و معتقدیم این مزیت باید کماکان ابقاء شود.

زیرا دولت برای یک قسمت از مأمورین جزو سیستان و بندر عباس و معمره و جلفا و تبریز دستور ساختمان بنا داده بعلاوه برای تعیین اجرای ماده ۱۱ قانون استخدام عقیده دارد که باید اندامیته مناسبی بمأمورین بلژیکی اعطاء کرد و این به جبران مزایایی خواهد بود که از آنها گرفته شده و در سابق حقا از آن استفاده مینمودند بنا بر مراتب فوق اصلاح احوال ۱۲ نفر مستخدمین بلژیکی که از چندین سال قبل

تا کنون خدمت دولت علیه بوده و جلب رضایت کامل دولت را نموده اند کاملاً منطقی و اساسی است ملی الخصوص که مستلزم هیچگونه افزایش خرج نبود و فقط مقرری هائی که همیشه پرداخت آن واقع شده تصویب می شود.

لهذا تقاضای تصویب مواد ذیل میشود حالا باز برای اطلاع خاطر آقایان عرض می کنم اساساً در این لایحه دو چیز منظور است یکی همین بیست هزار تومان و کسری است که راجع به اندامیته سه ساله پیش از تاریخ ۳۱ سنبله (۱۳۰۱) الی ۳۱ سنبله ۱۳۰۲ است که همین امسال باشد که موهد

کثرت ها منقض می شود اینهم همان طوری که در این لایحه نوشته شده و قرائت کردم یک چیزی نیست که بر بودجه اضافه شود یعنی از فردا که این تصویب شد یک قلم بر مخارج ما اضافه شود.

این در جزء بودجه ۱۳۰۱ و ۱۳۰۲ بوده و از تصویب مجلس شورای ملی هم گذشته.

منتهی برای اینکه در آن موقع آن سهوی که اتفاق افتاد بعد مجلس شورای ملی تمهیل بود.

دولت هم نمی توانست بدون اجازه مجلس یک چه جور پرداختی را بکنند گذاشتند تا مجلس پنجم متوجه شود و با اجازه مجلس شورای ملی این مبلغ پرداخت شود و این مبلغ هم در صندوق مخصوص ضبط است که وقتی که این راپرت را تصویب فرمودید بهمان ترتیبی که عرض شد رعایت قدمت خدمتشان در ادارات بلژیک و ادارات ایران با آنها پرداخت می شود.

یکی هم مربوط بمنزل است همانطور که در راپرت عرض شده یک قسمت هائی و جاهائی که اینها هستند یا ساختمان داشته است یا دستور ساختمان داده شده است.

یک قسمت ساختمان ندارد البته آنها منزل می خواهند آنها نوشته شده است که از حداقل ۲۵ تومان الی پنجاه تومان در ماه برای اجاره خانه آنها منظور شود.

وزیر مالیه - یک کلمه مختصری هم بنده باید عرض کنم که مطالب تکمیل شود و آقای آقا سید یعقوب اطلاعاتشان کامل شود.

آقا سید یعقوب - اطلاع من کامل است.

وزیر مالیه - خوب حضرت تعالی اطلاعاتتان کامل است ولی شاید آقایان دیگر کامل نباشد.

آقا سید یعقوب - خوب پس برای بنده بفرمایند.

وزیر مالیه - همانطوری که فرمودند یک اشتباهی در اینجا شده است و قضیه باین کیفیت نیست که می فرمایند اجازت است و عند لازم است و طرفین قبول

کرده اند و ملزم هستند و تغییر نباید بکنند.

اینطور نیست بنده شهادت می دم باینکه آن وقتی که در دو سال گذشته در مجلس چهارم در جزو کابینه آقای مشیرالدوله سمت وزارت مالیه آمدم همان روز رئیس کمیسیون بلژیکی یعنی مسیوم لیتربان مطلب را به بنده اظهار کرد.

که چندی قبل در کثرت بلژیکی ها این اشتباه شده و این بی اعتدالی در حق آنها شده بعضی بی استعناق زبانی گرفته اند و بعضی بدون اینکه تصدیق کرده باشند حقوقشان کمتر شده.

بنده باین قضیه مراجعه کردم والان در کیفیت بنده هست که آقایان می خواهند ممکن است مراجعه بفرمایند.

در همان کابینه آقای مستوفی الممالک هم که قبل از کابینه آقای مشیرالدوله تشکیل شده بود.

همین مطلب مذاکره شده بود و در آن کابینه هم این مطلب معلوم شده بود و متوجه آن اشتباه هم شده بودند و در اصلاح هم بر آمده بودند و تهیه لایحه هم شده بود.

که بعضی مجلس شورای ملی پرسد که این اشتباه را اصلاح کند نمی دانم چه کابینه آقای مستوفی الممالک دوباره زیاد نکرد و گرفتاری زیاد بود و آن لایحه مجلس نیامد ولی تهیه شده اش الان حاضر است.

خاطر آقایان مسبق است کابینه آقای مشیرالدوله هم وقتی تشکیل شد که چهار پنج روز بیشتر از عمر مجلس باقی نمانده بود یک کارهای خیلی زیاد فوری داشتیم و آقایان که آن دفعه تشریف داشتید بدانند که در آن چند روز از صبح تا شام کار می کردند و دیگر فرصت نشد.

این مطلب اصلاح بود و دولت بمستخدمین بلژیکی وعده داد که در مجلس پنجم این اشتباه اصلاح می شود.

مجلس پنجم افتتاح شد و بر حسب همان وعده که به آقایان داده ایم حالا آمدم و از مجلس تقاضای کنیم این اشتباهی که شده است رفع بفرمایند.

بعلاوه ما صد نفر مستخدمین خارجی نداریم و خیلی کم تر است و این لایحه را هم بنده نیاروده ام و مطلب هم اشکالی ندارد.

بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافی است.

(بعضی گفتند کافی نیست)

رئیس - رأی می گیریم به کفایت مذاکرات آقایانی که مذاکرات را کافی میدانند قیام بفرمایند.

(عده قلیلی قیام نمودند)

رئیس - معلوم می شود کافی نیست آقای عدل الملك.

عدل الملك - بنده موافقم. رئیس - آقای عراقی.

(اجازه) حاج آقا سید عیال عراقی - عرضی ندارم.

رئیس آقای حاج میرزا عبدالوهاب (اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب - بنده از آقای وزیر مالیه و مغیریک سؤالی دارم که اگر جواب بفرمایند رقم این کارها را می کنند آن این است که اگر مملکت ما پول دارد پس این لوائیح وضع مالیات که هر روز میآورند برای چیست.

اگر پول نداریم این نقل و بخشش ها را از کجا می کنیم؟ این يك سؤال من است.

دیگر اینکه اگر بنا باشد ما باین رویه پیش برویم آن وقت ما هر چه داریم باید بخارجی ها بدهیم.

آخر این که زندگی نمی شود!! الان متجاوز از صد نفر مستخدمین خارجی هستند فردا هم يك لایحه برای دکتور میلسیو میآورند.

ده هزار تومان و برای آقایان دیگر هم بیارند آخر این پول ها از کجا باید داده بشود؟

این مردم بدبختی که ما را انتخاب کرده اند و فرستاده اند اینجا برای این نیست که می متصل برای آنها خرج تراشی کنیم بنابراین بنده ناچار این پیشنهاد مخالفم.

وزیر مالیه - بنده هیچ ندانستم که آقای نماینده محترم چرا این فرمایشات را می فرمایند.

الحمد لله پول هم داریم و البته بیش از این هم لازم داریم و مخارج لازم هم داریم و باید عایدات هم برای آن مخارج لازم پیدا کنیم و این هیچ مربوط نیست باینکه يك کسی که خوب خدمت می کند نباید نعمت دادوزارت مالیه و همه وزارت خانهای دیگر برای این مملکت کاری کنند و خدمت می کنند مخصوصاً وزارت مالیه بالخاص اداره گمرک که خدمتش برای مملکت تولید ثروت می کند.

اداره گمرک يك اداره ایست که امسال هجده گرو عایدی باین مملکت داده است و دوازده نفر بلژیکی در آن استخدام هستند که این کارها را می کنند و این هجده را شما می دهند و در مقابل این هجده گرو در این مبلغ را باید داد و اگر این خرج را نکنید

این عایدات حاصل نمی شود و نقل و بخشش که نمی کنید!!

این دولت حاضر چه نقل و بخشش کرده؟ آیا این مخارجی که اینجا آورده می شود يك مخارجی است که تفننی یا تجملی باشد؟

خیر يك مخارجی است که در از آن مامی خواهیم یا عایدات دولت را زیاد کنیم و یا امور اقتصادی مملکت را بهبودی بدهیم.

دیگر کجا بدل و بخشش کرده ایم؟ چرا این فرمایش را می فرمایند.

بعلاوه مستخدمین بلژیکی باین مملکت خدمت کرده اند و بیست و پنج سال است که این اداره را تشکیل داده اند و امروز يك چنین عایدات مهمی که قسمت اعظم عایدات ممالک ماست از آنجا است پس نباید از این جزئی مساعدت مضایقه کرد.

رئیس - آقای عدل الملك (اجازه)

عدل الملك بنده موافقم.

رئیس - آقای حائری زاده (اجازه)

حائری زاده - این راپرت يك دفعه دیگر هم بمجلس آمد و گرفتار داد و فریاد شد و بالاخره از دستور خارج شد و اگر در لایحه دولت ما کاملاً مطابقه معلوم می شود که این لایحه در اواخر مجلس چهارم یعنی همان هفته آخر بمجلس آمد و آقایانی که در آن دوره تشریف داشتند ملاحظه فرمودند که مجلس در آن هفته آخر عرض چهار کار کرد می کرد و دولت هم هر کاری که ناقص و بلا تکلیف مانده بود و در اوقات دیگر اگر بمجلس می آمد مجلس بآنها رأی نمی داد.

در آخر مجلس آنها را می آوردند بمجلس بدون اینکه آن لایحه طبع و توزیع شود و بدون اینکه بکمیسیون مراجعه شود و بدون آنکه در شور در اطراف آن بشود تقاضای فوریت فی المجلس می نمودند و از نقطه نظر اعتمادی که مجلس بدولت داشته و توزیه نشده بود و بنده از مقام ریاست سؤال کردم که این لوائیح بر حسب نظام نامه داخلی باید طبع و توزیع شود ولی موقمی که سؤال کردم که ایشان جوابی که مرا قانع کننده رحمت نکردند و لایحه استخدام بلژیکی در همان روز ها آمد از مجلس گذشت.

چون دولت بعهده میخواست آن لوائیح را از مجلس بگذرانند در این صورت يك چیز هائی که میخواست آنها را پیش بینی کنند پیش بینی نکردند و این لایحه هم اگر از تصویب مجلس بگذرد بنده تصور می کنم که در تقییش دیگران هم برای اینکه زحماتشان زیاد می شود يك تقاضای اضافه حقوقی می کنند اگر دولت يك دولتی بود که مثلا يك مستخدمی که برای بانک آوردند يك مبلغی به او پول دادند و رفت در صورتی که يك شاهی فایده نداشت و بالاخره اعلان کردند که بانک منحل شد

بعد رسیدگی می کرد و آن پول را از آن مستخدم احترداد می کرد و در مقابل به يك مستخدمی که بشکلیف خود عمل میکرد انعام می داد کار خیلی خوبی بود.

بنابر این بنده معتقدم که اگر بمجلس بخواهد باز باین لایحه رأی بدهد اگر بهمان لایحه دولت رأی بدهد بهتر از این است که باین راپرت کمیسیون رأی بدهد. در لایحه دولت اسامی اشخاصی که اضافه حقوق خواسته بودند نوشته شده بود و برای هر کدام يك مبلغی در مقابل اسمشان نوشته شده بود.

ولی راپرتی که از کمیسیون بیرون آمده راجع بمأمورین بلژیکی می نویسد که مخارج منزلشان از فلان مبلغ تا فلان مبلغ باشد و ممکن است فردا يك عده بیست سی نفری بلژیکی دیگری استخدام شود و آنها هم از این سمت استفاده کنند حالا بنده این را میخوانم.

وزارت مالیه مجاز است برای مأمورین بلژیکی گمرکات کدر اما کن دولتی سنگینی ندارند منزلی متناسب با اهلیت مشاغل آنها در حدود ماهی فلان تهیه نماید.

در لایحه دولت اسامی اشخاصی نوشته شده و ما می توانیم مطمئن باشیم که از این عده خارج نمی شود و يك عده دیگر فردا تقاضای خرج منزل نمی کنند و این استدلالاتی که می شود که آقایان خوب کار کرده اند بلی بنده هم تصدیق دارم که اداره گمرکات چون یکی از قدیمی ترین اداراتی است که بدست مستخدمین خارجی اداره شده است نسبتاً بهتر از سایر دوائر مالیه است ولی در این مدت این مستخدمین اشخاصی را زبردست خودشان تربیت نکرده اند که جای آنها را بگیرند و رفع حاجت ما را بکنند و ما باید دائماً آنها را مراجعه بکنیم و این قبیل اشخاصی که بغل می کنند از این که کار را زبردست خودشان بیاموزند باین جهت بنده باین قبیل حقوق ها چندان معتقدم نیستم.

مغرب- بنده خیلی مسرور شدم که این اعتراض آخری را آقای حائری زاده فرمودند که بنده برای استحضار آقایان جوابش را عرض کنم بعدا اگر محتاج شدند ممکن است در خارج هم تحقیق کنند.

اینکه فرمودند مستخدمین بلژیکی بغل کردند اشخاصی را زبردست خودشان تربیت نکردند که در آئینه قیام مقام آنها شوند اینطور نیست بلکه کاملاً بعکس است بلژیکی ها در این مدت عده زیادی از مستخدمین ایرانی را تربیت کرده اند و هیچ شاهدی و دلیلی بالاتر از این نیست که الان بجای يك عده مستخدمین بلژیکی که در نقاط مختلف بوده مستخدمین ایرانی گنارده اند صورتش را هم اگر خواسته باشید ممکن است حضرت تعالی فردا از اداره گمرک بخواهد که امروز چند نفر ایرانی

بجای مستخدمین بلژیکی کار می کنند و همچنین در اداره مرکزی طهران امروز يك عده هستند که هر يك از آنها میتوانند بجای مستخدمین بلژیکی خدمت کنند و شاید در آئینه نزدیکی از آنها برای يك کارهای مهمی معین شوند و بازم باید عرض کنم که سابق بر این عده مستخدمین بلژیکی بیش از اینها بوده و بعد برور ایرانی هائی که تربیت شدند جای آن ها گذاشتند و از عده آنها کسر کردند.

اما آن دلایلی که اول اعتراضاتشان آوردند تماماً دلایل بنده بود بنده هم چیز دیگر عرض نکردم همین را عرض کردم که در اواخر مجلس چهارم نظر باینکه وقت کم بود اگر بآن کتاب قانون که بپهلویتان هست ملاحظه بفرمایند می بینید که در سه چهار جلسه چندین قانون از مجلس گذشته است و در آن موقع همین قانون هم گذشته است دو چار يك همچو اشتباهی شده و دیگر وقت باقی نبود که دولت بتواند این سهو خودش را رفع کند.

بعلاوه مکرر بنده این مسئله را عرض کردم حالا آقای مدرس می فرمودند چرا این مسئله را نکفتی و حال آنکه بنده هم در این جلسه و هم در جلسات سابق این مسئله را عرض کردم که این يك چیز تازه نیست این يك چیزی است که سابقاً در حق آنها منظور بوده است و حالا هم باید عده دیگر مستخدمین بلژیکی بیست سی نفر بیابند ما نمی توانیم اطمینان پیدا کنیم که از این عده تجاوز نکنند.

مگر قانون اساسی را فراموش فرموده اند و اگر ممکن است سی نفر مستخدمین بلژیکی را کثرت کنند بیاروند و مجلس ملتفت نشود!!

هر وقت مستخدمی کثرت کردند ولایحه اش آمده بمجلس آنوقت گرا اعتراضی در اطراف آن دارند ممکن است بفرمایند و بنده اطمینان می دم که این چیز تازه نیست و همان است که همیشه استفاده می کرده اند و در نتیجه يك سهو و نسیانی که اتفاق افتاده است

این مسئله پیش آمده است حالا باید مطابق لایحه که بمجلس آمده است رفع این اشتباه بشود که وضعیت آنها هم دچار يك اشتلالی نشود.

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است.

(بعضی گفتند کافی نیست)

رئیس - موافقین کفایت مذاکرات قیام بفرمایند.

(اکثر برخاستند)

رئیس - اکثریت است - رأی گرفته می شود بماده اول آقایان موافقین ماده اول قیام بفرمایند.

(اکثر نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد.
نسبت بماده دوم مخالفی هست آقای طهرانی.

(اجازه)

آقا شیخ محمد علی تهرانی - فلسفه ماده اول و دوم هر دو یکی است بنده در جلسه سابق مخالفت باماده اول بودم درین جلسه هم با ماده اول هم با ماده دوم مخالف هستم چون در ماده دوم مذاکره می شود

بنده مجبورم بیاناتی که آقای وزیر مالیه فرمودند بطریق اجمال رد کنم یعنی بیان کنم که حلالاً نقضاً بیانات ایشان بنده را اذیت نمی کند

اما نقضاً برای اینکه ما مستخدمین صحیح العمل ایرانی هم داریم که سالها درین مملکت خدمت کرده اند و حقوق مسلمه خودشان را بآنها نمی دهند

آنوقت از برای مستخدمین خارجی که ما انتخاب می کنیم باید خانه تهیه کنیم اثاثیه تهیه کنیم همه چیز هم به آنها بدهیم، یک دوازدهم حالا آمده است که مجلس تصویب کند . . .

شیروانی - نمی کند.
طهرانی - پس فردا آخر سال که می- شود یک مالیات فوق العاده جمعیل بر مردم می شود بواسطه اینکه ادارات حقوقشان را نگرفته اند

اما حلال البته ما مستخدمینی که از خارجه میاوریم برای خدمت است باید در ازاء خدمت نعمت داده شود ولی نمی شود ما همه عایدات مملکتمان را به آنها بدهیم برای این که خدمت کرده اند باید میزان خدمت آنها را در مملکت بلژیک بسنجیم در صورتی که در مملکت بلژیک کار بکنند در سال چند هزار فرانک می گیرند پنج هزار شش هزار فرانک

زیرا مملکتی که عایداتش از بابت گمرک يك كرور تومان بوده است امروز بیانزده كرور تومان رسیده است و بنده به صراحت باید خدمت آقایان عرض کنم که اداره اروپائی است

بنده محتاج بتوضیح نمیدانم مأمورین بلژیکی ملاحظه بفرمائید از بیست و پنج سال قبل الی حال در ایران هستند اخصائیه عایدات گمرک را اگر ملاحظه بفرمائید حق و عدالت اقتصادی این را می کند که ما آنها را مستحق اجر و حق شناسی بدانیم

زیرا مملکتی که عایداتش از بابت گمرک يك كرور تومان رسیده است و بنده به صراحت باید خدمت آقایان عرض کنم که اداره اروپائی است یعنی اداره گمرکات ما مثل يك اداره اروپائی که در اروپای منظم است که آورده اند بایران و مشغول کار است اداره گمرکات از صدی بیست و هیجده بخارج شروع کرده است و امروز اداره گمرکات بر عایدات علاوه کرده وقتی مأمورین خارجی اش بین سی و پنج تا چهل و پنج نفر بودند بنده خودم عضو اداره گمرکات بودم و خدمتم از آنجا شروع شده است تمام آنها را هم می شناسم و جزء بجزه این قضایا

مستخدمین ایرانی مگر نمی کنند؟ پس چرا آن بیچاره ها حقوق بشان نمی رسد؟ معاون وزارت مالیه - بنده نسبت باین لایحه هیچ تصویری کردم که ذکر دلیلی محل احتیاج نباشد و فقط يك توضیحی برای لازم باشد

ولی انصاف خودشان و رعایت نظم و ترتیب اداری اقتضای این را کرده است که تصدیق کرده اند بهر اندازه انتظام اداری پیش رفته و اطمنیان پیدا کرده اند از گردش چرخهای اداری از عده مأمورین بلژیکی کمتر کرده اند تا امروز که رسیده است به دوازده نفر و اگر ما بخواهیم ما فرض کنیم که دوازده نفر مأمور بلژیکی برای گمرکات ایران زیاد است گمان نمی کنم صحیح باشد

زیرا اداره ای است که عایداتش بیش از هر چشمه از عایدات مملکت است مأمورین ایرانی هم بموقع تربیت کرده اند و بجای مأمورین بلژیکی گذارده اند که مشغول کار هستند بنده همچو خیال می کنم که اگر چندی بگذرد و اداره آن اساس کامل خودش را از دست ندهد همین بلژیکی ها حاضر خواهند بود که از عدد خودشان کم بکنند

چنانچه شاید در سالهای بعد هم همین کار را بکنند و البته باید هم بکنند و بنده در این موضوع صرف نظر از اینکه از خصایص معروفه اهالی ایران است (ولوا اینکه در قضایا نسبت با اصلاحات جدید عقب مانده باشیم)

همان کسانی که دارای تربیت جدید هستند درباره ما معتقدند که ایراتها حق عدالت را هیچوقت زیربانی گذارند و این مسئله هم مستلزم این است که از طرف يك مجلس شورای ملی که مرکز حق و عدالت است رعایت شود

بنابراین بنده تصور میکنم که اگر رفع این شائبه از خاطر آقایان بشود که این مبلغی که در لایحه گذاشته شده است يك خرج تازمائی نیست و يك تعمیلی بردولت نیست و يك چیزی اضافه بر بودجه هفده ساله یا سنوات آتی نه نخواهد بود و يك مبلغی است که برای اصلاحات يك بودجه یا يك کثرت و ترتیبی است که راجع به مستخدمین باید بعمل بیاید هیچ اشکالی بر ایمان باقی نمی ماند

مخصوصاً استدعا میکنم از حضور آقایان که دقت و توجه در این قسمتی که عرض می کنم بفرمائید که این مطلب هیچ امر تازمائی نیست و هیچ تعمیلی هم بر بودجه نیست و عده اعضاء بلژیکی هم که در این راپرت ذکر شده است عیناً مانده اعضائی است که در لایحه دولت است

البته اگر خدای نخواستد يك روزی مجلس بخواهد فرض کند که در یکی از ذوات دولتی اشتباهی شده است تمام آنها کرد که در کمیسیون بودجه اشتباهی رخ

انعام نمی دهیم پول مفت هم بکنم

نی دهیم قبلاً هم دولت پیشنهاد کرده بود کمیسیون بودجه هم رسیدگی کرده و مصلحت دانسته که این موضوع را بيك ترتیب ساده در بیاورد و يك مبلغ معینی پیش نهاد کند که باختیار رئیس گمرک این مبلغ بین اعضاء گمرکات تقسیم شود بطرفی که اعتدال مابین آنها حاصل شود و اینکه کمش کنند یا زیادش کنند این هیچ معنی ندارد

رئیس - عقیده کمیسیون چیست؟ مخبر - عقیده کمیسیونست که پیشنهاد کرده است و بازم برای اطلاع آقای آفاسید یعقوب همانطور که وزیر مالیه فرمودند عرض می کنم این يك چیزی نیست که بطور متساوی بهر نفری بدهند ممکن است از این مبلغ بيك نفر هفتصد تومان و بيكی دیگر هزار و هفتصد تومان برسد بنابراین بنده نمیتوانم قبول کنم

رئیس - آقابانی که این پیشنهاد را تصویب می کنند قیام فرمائید (عده قلبی قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد آقای حاج میرزا مهدالوهاب هم چهارده هزار تومان پیشنهاد کرده اند

رئیس - تصویب شد آقای حاج میرزا سید یعقوب

آفاسید یعقوب بنده این عرضی را که عرض می کنم بحضور مجامع و قضاتی که غالب آقایان قضاوت دارند قضاوت بفرمائید صورت مجلس هم نوشته می شود و در این جا گذاشته می شود حالا بهر وجه بنده را از میدان بردید لیکن جواب منطقی بنده را بيك نفر نه وزیر مالیه با قانون دانی اش نه آقای مخبر کمیسیون و نه آقای معاون مالیه جواب قانونی بمن ندادند عرض کردم آقایان قانون در دوره چهارم نداشته است یا نه؟ بعد از این که این قانون گذشته است بنده معکوم هستم بحکم قانون

رئیس - این خارج از موضوع است

آفاسید یعقوب - الان خارج از موضوع می شوم

(خنده نمایندگان)

نظر باینکه بنده نظرم ببقا این کثرتان است و این قانون را بقره و قدرت خود باقی می دانم ابداً باین پیشنهاد دولت عقیده ندارم و محض خاطر طرفداران این لایحه بنده پیشنهاد کردم دوازده هزار تومان باشد ۱۲ نفر هستند بيكی هزار تومان آنها بدهند

وزیر مالیه - جواب های شافی و کانی؟ آقای آفاسید یعقوب داده شد اگر ایشان عقیده شان این است که جواب کافی نبود البته عقیده شان را نمی شود تغییر داد اما در خصوص این مسئله بخصوص ایشان توجه نمی کنند و عرضی که گفته می شود گوش نمی دهند و دولت اینجا يك الفامی برای بلژیکی ها تقاضا نموده است ما حساب کرده ایم ترتیب دارد این جا بيك اشتباهی شده بود که حقوق بعضی از آنها کم شده بود و این مسئله مستلزم شد که این مبلغ پیشنهاد شود

رئیس - قابل توجه نشد . رای می گیریم بماده دوم آقایانی که موافقت قیام فرمائید (اکثر نمایندگان قیام نمودند)

آفاسید یعقوب بنده در جواب آقای وزیر مالیه که تصدیق می فرمائید بيك اشتباهی شده است عرض می کنم: مجلس که اشتباه نکرده است این را وزراء اعتباه کرده اند و باید از بیك مبارک شان بدهند کمیسیون که اشتباه نکرده مجلس هم اشتباه نکرده ما نماینده ملت هستیم بچه مناسبت پول ملت را بگیریم بيكی بدهیم؟ آقای وزیر می گویند اشتباه شده است همان وزیری که اشتباه می کند و لایحه اشتباهی را می آورد در مجلس و طرفدار هم دارد و می گذرانند معاً که اش کنند و این پول را از او بگیرند

قانون بقدرت خودش باقی است ، آن وزرائی که اشتباه کرده اند مسئول هستند ، نباید چیزی را که وزیر اشتباه کرده است بدهیم

معاون وزارت مالیه - فلسفه يك مجلس شورای ملی در مملکت رفع معایب و اصلاح اشتباهات است

رئیس - رأی گرفته می شود بخبر کمیسیون بودجه که مشتمل بر دو ماده است آقایانی که موافقت دوره سفید و الا دوره که بودخواهند داد

جمعی از نمایندگان - رأی بگیرند

رئیس - آقای حاج میرزا مهدالوهاب (اجازه)

حاج میرزا مهدالوهاب - بنده مقصودم از دادن این پیشنهاد این است (می دانم ردمی شود) زیرا در این جا می فرمائید بلژیکی ها خدمت کرده اند و البته پول در مقابل خدمت داده می شود این را هم آمده اند خدمت کنند حالا آقایان می فرمائید خوب کار کرده اند البته اینها روز اولی که می آیند و کثرتات می شوند برای خوب چند نفر . . .

(همه به بین نمایندگان)

آقایان گذارند حرف را بزم

رئیس - ۱۲ نفر

حاج میرزا مهدالوهاب - عرض بنده این پول در مقابل خدمت بآنها داده می شود حالا اگر میخواهند علاوه بدهند این مبلغ کافی است

رئیس - کمیسیون قبول می کند؟ مخبر - خیر

رئیس - رأی می گیریم بی پیشنهاد آقای حاج میرزا مهدالوهاب آقایان موافقت قیام فرمائید

رئیس - تصویب شد مذاکره راجع بکلیات است . کلیات مخالف دارد؟ آفاسید یعقوب - بنده مخالفم

بعضی از نمایندگان - نصف شب است جلسه را ختم کنید

رئیس - ختم شود؟ بعضی از نمایندگان - بلی ختم شود

رئیس - پیشنهاد جمعی از آقایان قرائت می شود (بشرح ذیل قرائت شد)

پیشنهاد می کنیم که جلسات مجلس هفته ۴ روز کمافی السابق و از چهار بظهور تشکیل شود

رئیس - مخالفی ندارد؟ بعضی از نمایندگان - خیر

مدرس - ۳ روز باشد ۴ بظهور

رئیس - جلسه روز یکشنبه دوم شوال مطابق ششم اردی بهشت دستور . اولاً خبر کمیسیون بودجه راجع به سیوزیری .

بعد پیشنهاد شده است راپرت کمیسیون تجدیدنظر در قانون استخدام مطرح شود مخالفی دارد؟

رئیس - رأی گرفته می شود آقایانی که مرخصی پنجاه روزه آقایان استثنائی را تصویب می کنند قیام فرمائید (عده کثیری برخاستند)

رئیس - تصویب شد (راپورت دیگر بمضمون ذیل خوانده شد)

آقای ناصر الاسلام نماینده محترم از رشت تقاضای يك ماه دیگر اجازه مرخصی از اول ۴ ۱۳ کرده اند کمیسیون تصویب می نماید

آفاسید یعقوب - بنده بيك اصلاح عبارتی میخواهم عرض کنم ما خریدمان از مجلس قانون گذرانندیم فروردین را با از حمل نوشته اند کازرونی - عرض می کنم قانونی که ما گذرانندیم راجع با ادارات دولتی بود و مربوط بمجلس نبود

رئیس - تصویب شد - همان ۶ نفر باشد

بعضی از نمایندگان - بلی

رئیس - مخالفی ندارد؟ (گفته شد - خیر)

شیروانی - کمیسیون بودجه را نفر مودید

رئیس - کمیسیون بودجه از شمش تشکیل می شود . چند فقره راپورت از کمیسیون عرض می شود

رئیس - مخالفی ندارد؟ بعضی از نمایندگان - خیر

مدرس - ۳ روز باشد ۴ بظهور

رئیس - جلسه روز یکشنبه دوم شوال مطابق ششم اردی بهشت دستور . اولاً خبر کمیسیون بودجه راجع به سیوزیری .

بعد پیشنهاد شده است راپرت کمیسیون تجدیدنظر در قانون استخدام مطرح شود مخالفی دارد؟

رئیس - رأی گرفته می شود آقایانی که مرخصی پنجاه روزه آقایان استثنائی را تصویب می کنند قیام فرمائید (عده کثیری برخاستند)

رئیس - تصویب شد (راپورت دیگر بمضمون ذیل خوانده شد)

آقای ناصر الاسلام نماینده محترم از رشت تقاضای يك ماه دیگر اجازه مرخصی از اول ۴ ۱۳ کرده اند کمیسیون تصویب می نماید

آفاسید یعقوب - بنده بيك اصلاح عبارتی میخواهم عرض کنم ما خریدمان از مجلس قانون گذرانندیم فروردین را با از حمل نوشته اند کازرونی - عرض می کنم قانونی که ما گذرانندیم راجع با ادارات دولتی بود و مربوط بمجلس نبود

رئیس - تصویب شد - همان ۶ نفر باشد

بعضی از نمایندگان - بلی

رئیس - مخالفی ندارد؟ (گفته شد - خیر)

برای شرفیابی حضور والاحضرت اقدس
اجازه می فرمائید اسامی ۶ نواز آقایان
بقرعه کشیده شود که برای عرض تبریک شرفیاب
شوند.

جمعی از نمایندگان - صحیح است
استقرا بعمل آمده آقایان ذیل معین شدند
آقای حاج آقا اسمعیل - آقای آقا سید
کاظم یزدی - آقای سردار رفخیم - آقای محمد
هاشم میرزا شیخ رئیس - آقای یاسائی .

دیوان بیگی

رئیس جلسه ختم می شود
مجلس پنج ساعت و ربع از شب گذشته
ختم شد

رئیس مجلس شورای ملی - موتمن الملك

منشی - مشهاب - منشی احمد الطباطبائی

جلسه یکصد و پنجاه و پنجم

صورت مشروح مجلس

یوم یکشنبه ششم اردی بهشت

هزار و سیصد و چهارم مطابق

دوم شوال المکرم ۱۳۴۳

(مجلس دو ساعت و ۳ ربع قبل

از ظهر بریاست آقای موتمن -

الملك تشکیل گردید)

(صورت مجلس ليله ۵ شنبه سوم

اردی بهشت را آقای آقامیرزا

شهاب الدین قرائت نمودند)

رئیس - نسبت بصورت مجلس اشکالی

هست یا نه؟

(اظهاری نشد)

رئیس - آقای دولت آبادی

(اجازه)

حاج میرزا یحیی دولت آبادی -

بنده میخواهم راجع به بودجه مملکتی .

بودجه وزارت خانها چند کلمه عرض کنم مدتی

است میخواهم این عرض را بکنم وقت و

فرصت بدستم نمی افتاد .

ماده بیستم قانون اساسی یکی از موادی

است که بمقتضای من مهمترین مواد قانون

اساسی است و باید مشروطیت و اصول

کتابتوسیون و حکومت ملی روی ماده

بیست قانون اساسی است که باید ششماه

به آخر سال مانده بودجه مملکتی .

بودجه های وزارت خانه ها بمجلس

بباید و مجلس قبل از اینکه سال تمام

شود آنها را تصویب کند که در اول سال

بموقع اجرا گذارده شود .

اصلاحات و احتیاجات مملکت فرع

بر بودجه است .

اگر بودجه معین نشود چطور اصلاحات

می کنند؟

احتیاجات را چگونه بر طرف می

نمایند؟

وزارت معارف حالامی نویسد مثلاً فلانقدر

اضافه کنید و البته باید هم اضافه کنیم و

بیش از این هم باید اضافه کنیم .

این اضافه ها اگر اول سال تصویب

نشود از وسط سال اصلاحات شروع می -